

Salâh Bîrsel

Hacivat Günlüğü

HACIVAT YILLARI
(1949-1956)

*Gecenin ortasında KAMER HANIM
Uykulardan uyku beğeniyor
Dönmüş arkasını bütün düşüncelere
Yatıyor*

*HACİVAT ise bir minderceğizde
Yastıklar yastıklarla boğuşuyor
Yesarî Zade'nin şarkısındaki gibi
Ömrüm seni sevmekle nihayet bulacaktır diyor*

*Ömrüm seni sevmekle nihayet bulacaktır diyor
HACİVAT ateşler içinde
Ama pirelerine karşı memleketin
KAMER HANIM horluyor*

(Hacıvat ile Kamer Hanım)

1949

20 Ocak

Şimdi otuza ya da kırka yaklaşmış irili ufaklı sanatçıları, şu bizim kuşağı aklımdan geçirdim de içim burkuldu. Düzme olan ile olmayanı aynı havanda döven edebiyat simsarlarından bu kuşağı hor görmelerinden başkası beklenemez ama insan ne de olsa bunca emeğin, bunca uğraşın bir karşılığı olmasını istiyor.

Bizim kuşak: salonlarda, topluluklarda aşığılanan o; gazetelerde, dergilerde alay konusu edilen o; söylevlerde, edebiyat kitaplarında kale alınmayan o!

O! O! O!

Oktay Akbal adımızı da koymuş: Öksüz Kuşak! Şimdilerde oyununu da yazıyor.

Bence bu kuşağın yalnız oyunu değil; şiiri, romanı da yazılmalı. Heykeli de dikilmeli. Doğrusu, bunca aşığılamaya karşı koyan ve sanat alanında salt kendi gücü, kendi ağırbaşlılığıyla birşeyler yapmaya savaştan bir avuç sanatçıya –ama iyi ama kötü sanatçıya– en çok bu yaraşır.

22 Ocak

Bizim kuşağın deyişlerinde görülen bir kendini beğenmişlik, bir yukardan bakış da hep bu tepizlenmenin bir tepkisi olarak ortaya çıkıyor.

Bu davranışı yeni kuşağın, hemen hemen her yazısında –benimkileri de unutmayın– bulabilirsiniz.

27 Ocak

Bugün Suut Kemal Yetkin'in Gide'den, Gide'in *Prétextes, Nouveaux Prétextes* ve *Incidences* kitaplarından pek ustaca derlediği ve çevirdiği *Seçme Yazılar'*ını yeniden okudum. Bu kitap benim her zaman hatırlayacağım bir eserdir, buna inanım var.

Ben bu yazıların evvelce Fransızcasını da okumuştum. Nedir, Türkçesi beni daha da duygulandırdı. Öyle, iyi çeviriler asıllardan çok sarıyor beni. Ataç'ın *Tehlikeli Alâkalar'*ı için de aynı şeyi söylemek isterim.

Ama Ataç'ın hangi çevirisi böyle değil ki?

30 Ocak

Fikirler dergisinde bir şiir: Güneşlik. Öyle hoşlaştım, öyle hoşlaştım ki her önüme çıkana ondan laf açıyorum.

Hele dizelerin bir tanesi hiç mi hiç, dilimden düşmüyor:

Kumral sarışın kumral sarışın ve erkek.

Nesini beğendim bu dizenin? Hiç kusuru yok ya da bir ustaca mı düzülmüş? Değil elbet. Ama öyle bir yönü var ki insanı altüst ediveriyor.

Ben, bütün yaşamımda bu denli süssüz, bu denli yalın şiirlerden yana oldum.

9 Şubat

Dün akşam genç bir şairin evinde toplandık.

Konuklardan biri kitaplıktan çekip çıkardığı bir kitaba daldığı, bir başkası da limonata ve böreklerin verdiği hoşlukla gevşediği sıra, ev sahibi bana, taslak halindeki bir şiirini okuyarak şiir üzerindeki düşüncemi sordu. Ben, şiir bitmeden, birşey söylememe olanak olmadığını anlattım. O üsteledi ve taslak halindeki şiiri değil de içindeki düşünceleri nasıl bulduğumu söylememi istedi. Ben, yeniden, önemli olanın, düşünceler değil de şiir olabileceğini açıkladım. Ama ev sahibi gene, bir önceki sözü üzerinde inat edince ben de ona Mallarmé'nin Degas'ya olan yanıtını yineledim:

“Şiir, düşüncelerle değil, sözcüklerle yazılır.”

18 Şubat

Türkçenin gelişmesi için çabalayan aydınlarımıza, dilcilerimize içerleyenlere ben de iyiden iyiye köpürüyorum. Bunlar bilgi edinmenin okuldan ayrılmakla sona erdiğini sanan, yaşamı kolaylaştırmış kişizadelerdir.

Hani bu gibilerin beğeniden yana da pek öyle zenginlik göstermedikleri söylense yeridir. Siz bunlara *taşıt* sözcüğünün neden *nakliye vasıtası*'ndan daha güzel olduğunu hiçbir türlü anlatamazsınız.

6 Kasım

Goethe'nin *Şiir ve Gerçek* adlı eserinden aldığım şu parça bugünkü Türk şairleri için de söylensin, gene de doğruluğundan bir şey yitirmez:

“Alman şairleri, bir birliğin üyeleri olarak dayanışma halinde bulunmadıklarından halk arasında en ufak bir ayrıcalığa bile eremiyorlardı. Ne koruyucuları, ne saygı görür bir yerleri ne de kendilerine az çok yararlı olabilecek kimselerle ilişkileri vardı. Bu yüzden de yeteneklerinin parlaması ya da sönüp gitmesi sadece rastlantıya bağlı kalıyordu. Zekâsına ve yeteneğine güvenen her yeryüzü çocuğu, yoksulluk içinde yaşamak ve ilham perilerinden edindiği güçleri, günlük gereksinmelerinin baskısı altında yitirmek zorundaydı.”

9 Kasım

Dün akşam J. B. Priestley'in *Bir Komiser Geldi* oyununu seyrettim. Eve dönerken çoktandır bu denli usta bir oyunla karşılaşmadığımı kendi kendime açıkladım. Doğrusu, Priestley insanı altüst edecek kadar güçlü bir tiyatro yazarı. O, yaşamı çok yakından tanıdığını belli ettiği gibi birinci ve ikinci perdede kusur dediğimiz yönlerden bir üçüncü perde çıkarmasını da bilmiş.

Bu oyun bana Pirandello'nun *Size Öyle Geliyorsa Öyledir* oyununu da hatırlattı. Ben o oyunu da baştan sona kadar büyük bir hazla kovalamıştım.

10 Kasım

J. B. Priestley'in oyunu bana daha önce de düşündüğüm bir düşünce için artık adamakıllı doğru olduğunu anlattı.

Doğrusu bir yazar, oyununun başarılı olmasını isterse (bunu kimileri gerçekten istemiyor), onu son perdesinden düşünmeye yani kurmaya başlamalıdır. Son yanıt ya da olaydan ilerleyerek oyunun çıkış noktasına varmak, oyunun daha hareketli olmasını sağlayabileceği gibi, yazar eserinin seyrini her dakika oyunun sonuyla karşılaştırmak durumunda olduğundan gereksiz yanıt ve olayların konu dışında kalmasına da kolaylıkla varabilir. Bu da oyunun *tiyatro sanatı*'na göre ayarlanması demektir.

24 Kasım

Bu günlüğü neden tutuyorum? Yatarken aklıma bu geldi. Evet bunu şimdiye kadar düşünmemiş olsam da beni bu işe iteleyeni bir neden olmalı.

Doğrusu edebiyat alanında gerçek adına konuşanlar o kadar azaldı, gerçek dediğimiz ışık yalanla dolanla o kadar bezendi ki her aydınının ya da aydın olmak düşüncesini güdenin ortaya atılıp birşeyler yapması ya da yapmak üzere didinmesi kaçınılmaz bir hal aldı.

Karşıma bir soru çıkıyor: Benim bu atılışım ortalığı büsbütün karıştırmaktan başka bir işe yarar mı?

Bunu şimdiden kestiremem ama ortalık o denli karışık ki benim karıştırmam belki biraz durulmasına yol açabilir.